

ENGELSKMANDEN...

-Når far en sjælden gang købte nyt tøj, gik han ind til "Engelskmanden", fortalte min nu afdøde ven, Knud Jepsen, da vi for mange år siden snakkede hyggeligt over en kop kaffe i redaktionslokalet til det daværende internetmedie "Hadsten PingvinNyt".

I den forbindelse kom vi ind på et af sjældneste postkort i min samling fra Hadsten og omegn. Knud Jepsens indledende bemærkning om "Engelskmanden" trak imidlertid mere med sig i kølvandet.

Motivet stammer fra et fotografisk postkort af Købmand Holcks optagelser fra oversvømmelsen i Hadsten 17. marts 1924. Jeg er meget glad for netop det kort, som ikke er et af de almindelige "oversvømmelsesmotiver" fra stationsbyen, for den slags findes der nemlig mange af.

Der findes endnu et eksemplar af kortet i "Hadsten Lokalarkiv", men jeg har aldrig set det udbudt til salg ved noget byttemøde eller på auktionssider i de mere end 40 år, jeg har samlet på posthistorie fra Hadsten og omegn, så der er tale om en virkelig raritet.

Der passes godt på det, da kortet er blegnet lidt på de godt 100 år, det indtil nu har overlevet.

--- --- ---

Knud Jepsen var pensioneret DSB-mand og husmand i Langskov, og da han sad med kortet i hånden, blev der kvitteret med en lokalhistorisk godbid:

-Prøv at se helt til venstre i billedet. Der står en mand med lys kasket i døren. Det er min far, Hans Jepsen. Far var udlært bagersvend og konditor og blev ansat i Petrine Pedersens hjemmebageri, som lå i Søndergade 9

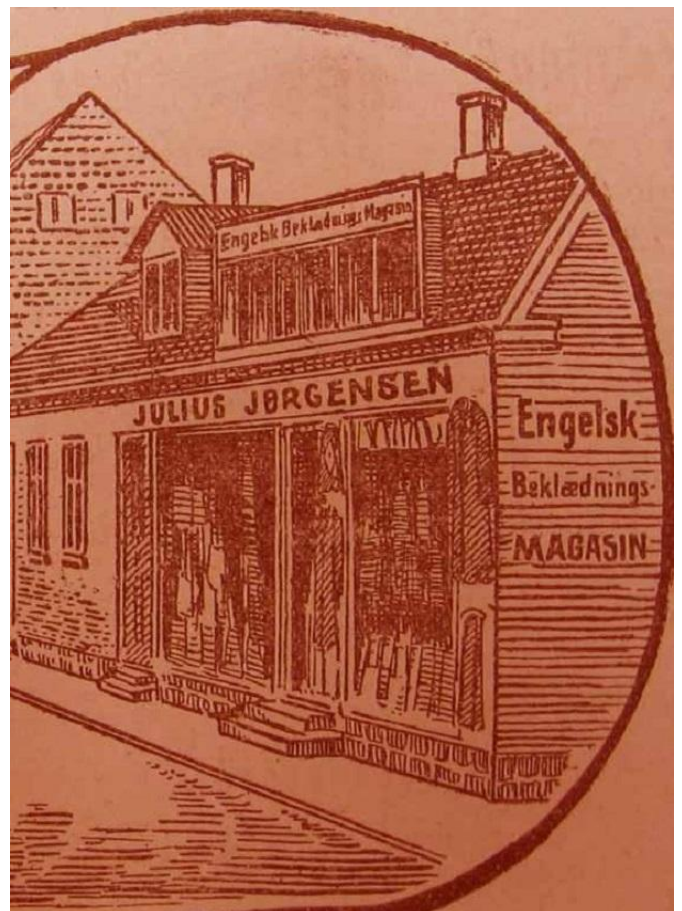

Hvis man studerer billedet nærmere, vil man se, at "Dittemor" som bageren blev kaldt, titter ud af vinduet fra overetagen, hvor hun boede, og i butikken i den sydlige ende kan vi ane "Engelsk Beklædnings-Magasin, hvor Hans Jepsen til tider handlede.

Knuds far, Hans Jepsen, blev født i Uge ved Aabenraa i 1895, og efter udstået læretid som bager gik han på valsen som færende svend i Tyskland.

Da Aabenraa på den tid lå i den tyske del af Sønderjylland, undgik Hans Jepsen ikke at blive indkaldt som soldat til den tyske hær under 1. Verdenskrig, hvor han endte på Vestfronten og kæmpede i Frankrig.

Hårdt såret i det ene ben blev Hans Jepsen hjemsendt, og kort efter at være kommet til hægterne rejste han nordpå og slog sig ned i Hadsten som bagersvend.

Skudsåret i benet plagede ham imidlertid stadig, hvilket betød, at han ikke kunne holde til at stå op i så mange timer, som det var nødvendigt i et bageri.

I 1934 valgte Hans Jepsen derfor det frie liv som husmand og flyttede med fru Anna til Langskov, hvor de købte ejendommen Elkjærvej 1 af Købmand Andreas Gadeberg.

I min tjeneste ved Hadsten Postkontor var det i flere år Knud Jepsen, der ejede Elkjærvej 1, og køkkenhaven var en fryd for øjet. Her stod grøntsagerne i snorlige rækker, og alting var sirligt luget.

HISTORIEN BEGYNDER

”Engelskmanden”, sagde Knud Jepsen, og det var første gang, jeg hørte det udtryk.

Lad os se nærmere på forretningen.

Medens disse linier nedfældes, er det næsten præcis 112 år siden, en energisk 24-årig mand ved navn Julius Johannes Jørgensen gjorde sit indtog i Hadsten.

Julius Jørgensen blev født 26. december 1889 i Århus som søn af vintapper - eller vinkyper, som der også står i Folketællingen - Jens Jørgensen og fru Rasmine.

Den unge, handelsuddannede mand øjnede muligheder i at etablere sig som selvstændig i en by med fremdrift, og valget faldt på Hadsten, hvor Bagermester Bruun havde et egnet lejemål i sin ejendom.

Julius Jørgensen påbegyndte den 23. september 1913 sit virke i byen med forretningen ”Engelsk Beklædningsmagasin”.

En reklame, der vel nok er en stationsby værdig).

Efter min snak med Knud Jepsen gik der nogle år, og så faldt jeg over et antal postkort på en internetauktion, og iblandt var der flere fantastiske motiver, alle skrevet af Julius Jørgensen og forsynet med diverse stempler fra butikken.

Især det ene kort - igen et fotografisk - er jeg specielt glad for.

Det er sjældent og blev benyttet som nytårskort med et tidligt fotografi af Beklædningsmagasinet, mens det stadig lå i Søndergade 24, afsendt 13. december 1913. Sammenlign med det samtidige fotografi af Bruuns Café, det senere Centralhotellet.

Dette motiv benyttede Julius Jørgensen i en nusset reklame i Hadsten og Omegns Folkeblad den 16. juli 1914, og derfor er det ekstra dejligt, at et originalbillede er bevaret som postkort.

”Engelsk Beklædningsmagasin” var en slags datidens kædebutik, og den første åbnede 1902 i ”Brobjerghus” på Østergade i Aarhus af en handelsmand ved navn Peter Friis, der havde fået idéen til herreekvipering af denne art i London - deraf navnet.

Dermed blev det muligt at købe færdigsyet tøj i detailhandlen.

Med tiden bredte idéen sig, og disse ”Beklædningsmagasiner” skød op overalt og nåede altså til Hadsten i 1913 sammen med Julius Jørgensen.

FODTØJSMAGASINET

Med årsskiftet 1914-15 flyttede Julius Jørgensen over gaden til det nuværende Søndergade 9 og overdrog kort efter forretningen til sin lillebror, Otto Henrik Jørgensen og dennes hustru Marie, født henholdsvis 1892 og 1896.

Julius Jørgensen fortsatte sit virke fra endnu et beklædningsmagasin, beliggende i Dronninglund, og imens kom der de følgende år fornyelse og virkelyst til udfoldelse af det unge par i Hadsten med fantasifulde, friske og iøjnefaldende reklamefremstød.

Gennem sin forholdsvis korte karriere i Hadsten sparede Otto Jørgensen bestemt ikke på reklamekronerne, hvilket kom den lokale avis ”Hadsten og Omegns Folkeblad” til gode.

Otto Jørgensen, der, før sin indtræden i herreekviperingsbranchen, var udlært kok på Hotel Royal i Århus, beholdt i en kort periode lokalet i ”Bruuns Conditori og Restauration” og indrettede 14. januar 1915 en ny butik, kaldet ”Engelsk Fodtøjsmagasin”.

En stor reklame fortalte, at ”Selv om priserne på alt fodtøj stiger, sælger Engelsk Fodtøjsmagasin ved Otto Jørgensen i Conditor Bruuns Ejendom randsyet fodtøj meget billigt”.

Lige lidt hjalp det, og 11. februar samme år bekendtgjorde Otto Sørensen, at der var total handelsophævelsesudsalg:

”Uhørt billigt sælges nu alt, og af den grund bliver alle varer fremlagt til langt under vor indkøbspris.

Der er ingen købetvang, men benyt tiden, for dette er af stor betydning for alle dem, der i egen interesse vil gøre et meget fordelagtigt indkøb. Der er et mægtigt lager af fodtøj for damer, herrer og børn, og alt skal væk. Varer til så små priser vil blive revet bort.

O. Jørgensen, Telefon 101”.

Dermed sluttede fodtøjseventyret, og Jørgensen kunne koncentrere sig om beklædningsmagasinet på den anden side af gaden.

BRANDTILBUD

Selv om fodtøjseventyret således hurtigt blev afsluttet, så Jørgensen og frue kunne bruge kræfterne i butikken på den anden side af gaden, blev der også tid til andet end det forretningsmæssige.

24. november 1916 fik ægteparret en søn, som blev døbt i Nr. Galten Kirke 22. april 1917 under navnet Alf Johan Gamél Jørgensen.

Vilkårene har ikke været optimale for hverken Julius eller Otto Jørgensen ved opstarten af ”Engelsk Beklædningsmagasin”, for i datidens Søndergade, som rigtignok hed Storegade, var der ikke ligefrem mangel på herreekviperingshandlere.

Nordligst i gaden fandt man byens største og meget velanskrevne manufakturhandel, H. A. Hansens ”Konkurrenten”, og næsten ved siden af havde Viggo Madsen en velbesøgt og veldrevet forretning. Gik man over banen, så det også godt ud, for ved siden af Hadsten Bank tilbød J. Chr. Larsen et stort udvalg indenfor samme genre, ligesom herrernes tøjbehov kunne dækkes hos Søren Jensen, der sad til leje i en butik hos Hadsten Møbelmagasin.

Som om det ikke var nok med den hårde konkurrence, fik Otto Jørgensen en kedelig oplevelse, da han kort efter nytår 1917 lukkede døren op til sin butik og fandt den fyldt med røg.

Det så alvorligt ud, og Otto Jørgensen kunne ikke komme ind.

Tilfældigvis kom skorstensfejer Moser i det samme forbi, og han fik i en fart alarmeret byens ret nyligt oprettede brandkorps, som var på pletten kort efter.

Det viste sig, at der var brændt et stort hul i gulvet foran kakkelovnen, men det lykkedes hurtigt brandsvendene at få slukket ilden. Det meste af varelageret blev imidlertid ødelagt af røg.

Otto Jørgensen måtte endnu engang

Auktions- priserne.

Vil Folk i Had-
sten og Omegn ekvi-
pere sig i Tide, er
der Penge at tjene.
Fra Branden afhol-
des nu kun denne
og næste Uge

BRAND-UDSALG.

Auktionsprisen vil
sige, alt skal sælges
for ethvert rimeligt
Bud og maa De nu
benytte Dem af vort
billige Tilbud.

**Konfirmand-
habitter
fra Kr. 16,50.**

**Engelsk Beklædningsmagasin,
Hadsten.**

Telefon 101.

Telefon 101.

ty til "Hadsten og Omegns Folkeblad", som ugen efter kunne meddele:

ENGELSK BEKLÆDNINGSMAGASIN

Grundet på opgørelse af brandskade er butikken lukket fredag den 5. januar til kl. 4 eftermiddag.

Det meste af varelageret er beskadiget af røg.

Meddelelse om udsalg vil fremkomme i næste nummer!

SKAL DU STJÆLE, DIN RAD..?

Otto Jørgensen var ikke bleg for at ty til spektakulære annoncer i lokalsamfundets ugeavis.

Se for eksempel det på billede viste, hvor han på humoristisk vis fik ordensmagten blandet ind i markedsføringen.

Mange fantasifulde tegninger og lokkende tilbud så dagens lys fra Jørgensens kreative hånd, og endnu engang overraskede manden by og land den 13. september 1917.

Manufakturhandleren meddelte pludselig i en annonce, at han på grund af militærtjeneste måtte sælge forretningen til overtagelse den 15. oktober.

På sædvanlig opfindsom facon blev annoncen udformet som et telegram.

Telegram Nyt!

Indkaldelse til Militæret er Grunden til, at jeg har solgt min Forretning, som skal overtages den 15. Oktober.

Vil De købe ekstra billig. Spar Penge og **tjen 20 pCt. Rabat paa alle Varer** i de cirka 30 Dage, der er tilbage.

Engelsk Beklædnings-Magasin.
Otto Jørgensen.
HADSTEN.

Telefon 101. Telefon 101.

Hvorfor det danske forsvar pludselig fik øje på Otto Jørgensen i en alder af næsten 26 år, melder historien intet om, men 1. Verdenskrig rasede som bekendt stadig, og Danmark skulle bruge mange våbenføre mænd i den såkaldte "Sikringsstyrke", så hvem ved – måske var det der, pligten kaldte?

I de vanskelige år under og lige efter 1. Verdenskrig har forretningen ikke været en guldgrube. Otto Jørgensen solgte sin butik i oktober 1917 til en mand ved navn C. Jensen, som kun akkurat nåede at blive bekendt med Hadsten, før han solgte videre til Louis Jensen. Næste ejer hed Gjermann Petersen og derefter Chr. Jensen. Fire nye ejere før 1919. Det var hårde betingelser.

Tilbage står, at Julius og Otto Jørgensen lagde grunden til en herremanufakturhandel, som alligevel viste sig at være langtidsholdbar. Indtil for ganske få år siden kunne Hadstens gentlemen stadig blive ekviperet i Søndergade 9 hos Tønning, eller Mr. Jesper, som forretningen blev kaldt i nutiden. Således blev der også sluttet af med en "Engelskmand".

**Skal du stjæle,
din Rad,**
naar du kan købe Tøjet
saa billigt
i
**Engelsk
Beklædnings-Magasin**
i
HADSTEN.

Men hvad med Otto Jørgensen, der ofte benyttede et meget iøjnefaldende stempel på forretningspapirerne, som han tilmed forskønnede nogle af sine afsendte postkort med, for eksempel det på billede viste med motiv af Hadsten Bank?

Den uddannede kok søgte efter soldatertiden nye græsgange i Aarhus, hvor han blev slagter og derpå grundlagde en velrenommeret leverpostejsfabrik i Ewaldsgade, og så vendte han tilbage til det royale, for - måske inspireret af sin fortid som kok på "Hotel Royal" - kaldte Otto Jørgensen fabrikken for "Royal".

Senere flyttede virksomheden til Frederiks Allé og senere igen til Lystrup.

Det er stadig muligt at købe en leverpostej fra "Royal" - måske er det endda Otto Jørgensens gamle opskrift, der giver den pikante smag, - men så vidt jeg er orienteret, står der i dag "Stryhns" på pakken, og dette firma kalder sig "Verdens største leverpostejsfabrik".

Jeg spurgte i forbindelse med årets skrivelser min gamle samlerven fra Aarhus, tidligere postmester Bjørn Eriksen, om han kendte noget til Otto Jørgensen, og det kom der en fornøjelig snak ud af.

-Pudsigt, at du spørger, sagde Eriksen: -Jeg ved tilfældigvis, at leverpostejsfabrikken Royal i 1936 lå på 3. sal i Frederiks Alle nr. 75 A og havde telefonnummer 5553.

I 1983 var jeg på ferie på Tenerife og traf der en mand ved navn Alf Jørgensen, som arbejdede hos og ejede bemeldte leverpostejfabrik. Han var søn af Otto og Marie Jørgensen. Alf var på det tidspunkt i 1983 67 år. Han havde spillet på AGF's 1. hold i fodbold og var vist nok på landsholdet et par gange. Jeg - der dengang var 41 år gammel - udfordrede ham til bordtennis på hotellet dernede, for jeg ville sagtens kunne slå sådan en olding. Men godmorgen. Jeg fik læsterlige klø af ham og måtte strække våben efter tredje sæt. Han var enorm adræt og en gudsbenådet sportsmand.

Frederiks Alle 75 A ligger lige ved det sted, hvor jernbanen skærer Frederiks Alle, (ganske vist under gaden på hjørnet til Halls Sti), og det var i øvrigt her journalisten Ulla Therkelsen - der er still going strong arbejdsmæssig - boede.

Hun blev født i 1944, vist nok i samme opgang som leverpostejfabrikken...

Tak til Bjørn Eriksen for en munter slutkommentar med relation til skaberne af Engelsk Beklædningsmagasin i Hadsten.

Det er utroligt, hvad postkortsamlere kan føre med sig af lokalhistorie, men havde det ikke været for snakken med Knud Jepsen, var "Engelskmanden" måske aldrig kommet på banen.

Billedet af Beklædningsmagasinet i Dronninglund stammer fra et postkort, Julius Jørgensen skrev til familien 24. juli 1915, og lad os desuden nyde Otto Jørgensen og frue bag disken i "Engelsk Beklædningsmagasin" fra samme årstal, assisteret af en ung mand – måske bydrengen? (Billede 12, 13 og 14).

